

Туризм в Україні в часи війни – втрати та шляхи адаптації

Тетяна Сокол,

*к.пед.н., доцент, доцент кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: taniash@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-6106-4911*

Ніна Кузьменко,

*студентка кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: kuzmenkonh@krok.edu.ua*

Туризм в Україні зазнав значних змін після початку повномасштабної війни, що суттєво вплинуло на туристичні потоки та інфраструктуру. До війни Україна була популярним туристичним напрямом завдяки своїм історичним пам'яткам, природним красотам і морським курортам, привертаючи мільйони іноземних туристів. Ключовими містами були Київ, Львів, Одеса. У 2018 році країну відвідали 14,2 млн іноземних туристів, зокрема завдяки доступним цінам і культурному багатству.

Однак із початком військових дій ситуація змінилася: багато курортних регіонів, зокрема на півдні та сході країни, стали недоступними або постраждали від руйнувань. Тим не менш, український туризм не зупинився, а адаптувався до нових реалій. Відновлення внутрішнього туризму, зокрема в безпечних західних і центральних регіонах, а також розвиток нових туристичних продуктів стали важливими чинниками для підтримки галузі. Тому варто розглянути еволюцію туристичного сектору в умовах війни, проаналізувати його економічні показники, проблеми та виклики, а також зробити прогнози для його майбутнього розвитку.

У 2023 році Україну відвідало понад 2 мільйони іноземців, а перші три місяці 2024 року показують зменшення кількості туристів порівняно з попереднім роком (536 тисяч проти 2,5 мільйона в 2023 році). Це підтверджує факт, що війна не дозволяє значно відновити іноземний туризм, хоча певні країни (Молдова, Румунія) залишаються активними. У 2023 році податкові надходження від туристичної галузі зросли на 32%, склавши понад 2 млрд грн. Це позитивна динаміка після першого року війни, коли доходи були значно нижчими. Сплата податків готелями (64% від загального доходу) свідчить про те, що навіть у складних умовах галузь не лише функціонує, а й розвивається, зокрема в Києві та Львові. Проте втрачені можливості (наприклад, окупація Криму та частини узбережжя Азовського моря) спричинили збитки в розмірі 19,6 млрд доларів для культурно-туристичного сектору. Знищення об'єктів культурної спадщини та природних курортів негативно позначилось на потенціалі розвитку туризму [1].

Через безпекову ситуацію змінились вподобання туристів. Українці та іноземні туристи тепер більше шукають безпечні регіони для подорожей, зокрема у віддалені частини країни, де є менш інтенсивні бойові дії. Важливим трендом є створення нових туристичних продуктів, зокрема екологічно чистих готелів,

що поєднують сучасні стандарти з повагою до природи. Це дозволяє розвивати туризм в умовах обмежених ресурсів та сприяти довготривалому відновленню інфраструктури. Україна активно будує нові готелі (80 нових готелів по всій країні) і розвиває інфраструктуру, навіть під час війни. Високим є попит на нові, сучасні готельні комплекси, побудовані з урахуванням природного ландшафту і традицій. Існують перспективи розвитку екологічного туризму, родинних відпочинків, оздоровчих курортів, з акцентом на внутрішній попит.

Спостерігається відновлення туризму в західних та центральних областях. Ці області показують найбільший приріст податкових надходжень, що підтверджує активний розвиток внутрішнього туризму в умовах обмежених можливостей на сході та півдні. Серед найбільш популярних напрямків – Карпати, Закарпаття та Львівщина. Натомість, деякі південні та східні регіони, такі як Одеська, Херсонська, Донецька та Луганська області, зазнають значних втрат у туристичних доходах через активні бойові дії та постійні обстріли. Це підтверджується даними про зниження на 75-94% податкових надходжень. Бойові дії і обстріли створюють значні ризики для туристичної інфраструктури, зокрема, для готелів та інших закладів, що розташовані поблизу фронту. Наприклад, готель «Kharkiv Palace» був знищений під час обстрілу, що підкреслює вразливість галузі [2].

Незважаючи на повномасштабне вторгнення в Україну з боку РФ, туризм зумів адаптуватися. В Україні спостерігається розвиток внутрішнього туризму, що дозволяє компенсувати втрати від іноземних туристів. Особливо це стосується тих регіонів, де ситуація з безпекою більш сприятлива. В Україні триває будівництво нових готелів та відпочинкових комплексів, що свідчить про адаптацію галузі до нових реалій. Будівництво нових об'єктів не зупиняється навіть в умовах війни, що підкреслює впевненість у перспективі відновлення туризму.

Прогнозується подальший розвиток внутрішнього туризму в умовах війни, зокрема в західних і центральних регіонах. Здійснюється пошук нових туристичних продуктів для внутрішнього споживача, таких як оздоровчі курорти та екотуризм. Залучення іноземних туристів до місць, пов'язаних з війною, а також популяризація культурного та історичного спадку України. Наразі популярним став родинний відпочинок, зокрема у тихих регіонах, що дає можливість зберегти попит на туристичні послуги [3].

Туризм в Україні, попри значні втрати через війну, продовжує адаптуватися до нових умов. Податкові надходження від галузі зросли порівняно з першим роком війни, завдяки розвитку внутрішнього туризму та збільшенню кількості готелів. Проте серйозні втрати територій через окупацію Криму та частину інших областей, а також безпекові ризики, значно обмежують потенціал відновлення. Водночас, стратегічний акцент на сталий розвиток і родинний туризм може сприяти стабільності та поступовому відновленню інфраструктури в безпечних регіонах.

Ключові слова: Туризм в часи війни, втрати, адаптація.

Список використаних джерел

1. Державне агентство розвитку туризму України: офіц. сайт. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>
2. Туризм в Україні під час війни. Скільки країна заробила та втратила. URL: <https://ukrayina.pl/ukrayina/7,183471,31116755,1058-1091-1088-1080-1079-1084-1074-1059-1082-1088-1072-1111-1085-1110.html>
3. Єрохіна Т. Як туризм в Україні загартувався і виживає в умовах війни. URL: <http://surl.li/ulonxc>